OP ZOEK NAAR EEN POSTMIDDELEEUWSE PORTE D'YPRES?
ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK DOOR MIDDEL VAN PROEFSLEUVEN TER HOOGTE VAN DE ZUIDSTRAAT MET DE SPREEUWENBERGSTRAAT TE VEURNE (WEST-VLAANDEREN)

NOTA

ABO Archeologische Rapporten 912

Rapport opgemaakt door: Pedro Pype, Jan Coenaerts en Maarten Praet

maart 2019

Derbystraat 55

9051 Gent

Dossiernr. 24230.R.01

Projectcode OE: 2019B18

COLOFON

Titel

Op zoek naar een postmiddeleeuwse Porte d'Ypres? Archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven ter hoogte van de Zuidstraat met de Spreeuwenbergstraat te Veurne (West-Vlaanderen).

Auteur

Pedro Pype, Jan Coenaerts en Maarten Praet

Projectnummer

- 24320 (intern)
- 2019B18 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Gent, maart 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 912

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	26/02/2019	Interne draft
v1	05/03/2019	Externe draft / definitieve versie
v2	14/03/2019	Definitieve versie

Projectteam	
Functie	*Naam*
Projectleider	Pedro Pype
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

1 Inleiding 6
1.1 Administratieve gegevens 6
1.2 Archeologische voorkennis 6

2 Onderzoekvragen en -doel 7
2.1 Randvoorwaarden 7
2.2 Werkwijze en strategie 7

3 Aard van de bedreiging 11
3.1 Huidige situatie 11
3.2 Toekomstige situatie 11

4 Archeologische verwachting op basis van de bureaustudie 13
4.1 Interpretatie en datering 13
4.2 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering 14

5 Beschrijving methoden en technieken 15
5.1 Werkwijze 15
5.2 Observaties en registraties van vondsten 17
5.3 Observaties en registraties van stalen 17
5.4 Conservatie assessment 17

6 Stratigrafie van het terrein 18
6.1 Inleiding 18
6.2 Stratigrafie 18
6.3 Archeologische sporen 22

7 Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren 28

8 Assessment van het onderzochte gebied 29
8.1 Datering en interpretatie 29
8.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen 29

9 Besluit 31

10 Kwaliteitscontrole en ondertekening 32

11 Bibliografie 33
11.1 Literaire bronnen 33
11.2 Online bronnen 33

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Inplantingsplan van de proefsleuven uit de bekrachtigde archeologienota met ID4853 op een orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (ABO nv 2018) 9
Figuur 2: Algemeen zicht op het onderzoeksgebied vanuit het westen (ABO nv 2019) 9
Figuur 3: Algemeen zicht op het onderzoeksgebied vanuit het oosten (ABO nv 2019) 10
Figuur 4: Huidige situatie - Orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017) 11
Figuur 5: Toekomstige situatie (Geopunt 2017) 12
Figuur 6: Inplantingsplan van de voorgestelde proefsleuven in de bekrachtigde archeologienota met ID 4853 op de kaart van Ferraris (ABO nv 2017) 14
Figuur 7: Algemeen sleuvenplan en plan met TAW -waardes met aanduiding van Werkput 1 – 4 en recente bakstenen structuren (rood) (ABO nv 2019) 16
Figuur 8: overzicht percentages (ABO nv) 17
Figuur 9: Inplantingsplan van de werkputten met aanduiding van de geregistreerde profielen (blauw) (ABO nv 2018) 18
Figuur 10: Stratigrafische opbouw in Werkput 1 (ABO nv 2019) 19
Figuur 11: Stratigrafische opbouw in Werkput 2 gezien vanuit het noorden (ABO nv 2019) 19
Figuur 12: Stratigrafische onstabiele opbouw als gevolg van ophoging in Werkput 3 (ABO nv 2018) 20
Figuur 13: Stratigrafische opbouw in Werkput 4 (ABO nv 2018) 21
Figuur 14: Overzichtskaart proefsleuven en aanwezige kelderstructuren (ABO nv 2019) 22
Figuur 15: Aanwezige recente kelders langs de Zuidstraat vanuit het zuiden (ABO nv 2019) 23
Figuur 16: Aanwezige recente kelders en beerputten langs de Zuidstraat vanuit het noorden (ABO nv 2019) 24
Figuur 17: Detail keldergedeelte langs de Zuidstraat (ABO nv 2019) 25
Figuur 18: Algemeen zicht op Werkput 4 (ABO nv 2019) 26
Figuur 19: Algemeen zicht op Werkput 4 (ABO nv 2019) 27

1 INLEIDING

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2019B18
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- Straat + nr.:	Zuidstraat 59-63
- Postcode :	8630
- Fusiegemeente :	Diksmuide
- Land :	België
Lambert1972coördinaten X,Y (EPSG:31370)	N: 30492,411 / 196793,076 O: 30507,889 / 196779,82 Z: 30481,061 / 196763,548 W: 30474,631 / 196782,201
Kadaster	
- Gemeente :	Veurne
- Afdeling :	1
- Sectie :	A
- Percelen :	26z, 26s3, 27k, 26e3
Onderzoekstermijn	Februari-maart 2019
Thesaurus	bureauonderzoek, Veurne, stadscontext, 17de -eeuwse stadspoort (Porte d'Ypres), Vauban

1.2 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem, in de vorm van een bureauonderzoek, dat voor het onderzoeksgebied werd uitgevoerd heeft als projectcode **2017H287**. Deze bureaustudie werd bekrachtigd met als **ID4853** (Praet 2017). Het terreinwerk van het vooronderzoek moet uitgevoerd worden via het uitgesteld traject wegens de nog aanwezige en te slopen bebouwing.

2 ONDERZOEKVRAGEN EN -DOEL

Het doel van de prospectie met ingreep in de bodem is bereikt wanneer de onderstaande onderzoeksvragen kunnen beantwoord worden, zoals bepaald in het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota met als **ID4853** (Praet 2017). De projectcode van het proefsleuvenonderzoek **is 2019B18**.

Het onderzoek dient minimaal een antwoord te geven op onderstaande vragen:

- Zijn er archeologische sporen en/of structuren aanwezig en indien ja, wat is hun bewaring en waar zijn ze gelegen?
- Werd de zuidelijke stadspoort – op cartografische bronnen vermeld als Porte d'Ypres – aangetroffen? Indien ja, hoe is de bewaringstoestand?
- Werden er resten van verdedigingsstructuren aangetroffen zoals stadsmuren, stadsomwallingen of stadsgrachten?
- Stemmen de resultaten van de prospectie met ingreep in de bodem goed overeen met het bureauonderzoek?
- Welke lagen zijn er aanwezig binnen het bodemarchief?
- Tot op welke diepte is het bodemarchief verstoord?
- Van welke aard zijn de sporen?
- Op welke activiteit of welke aard van bewoning wijzen de sporen?
- Uit welke periodes dateren de sporen?
- Welke zones komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?
- Kan er een link gelegd worden met andere opgravingen en vondsten in de regio?

2.1 RANDVOORWAARDEN

Indien de voorgestelde methode niet kan uitgevoerd worden vanwege veiligheidsredenen, zal er in onderling overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed en de initiatiefnemer geopteerd worden voor de meest haalbare en wenselijke methode.

2.2 WERKWIJZE EN STRATEGIE

In het programma van maatregelen van de bekrachtigde archeologienota met ID4853 werd voorgesteld om beide deelgebieden te waarderen door middel van parallelle continue proefsleuven (Praet 2017). Een indicatief plan is afgebeeld op figuur 1. Het terreinwerk van het vooronderzoek moest uitgevoerd worden via het uitgesteld traject wegens de nog aanwezige en te slopen bebouwing.

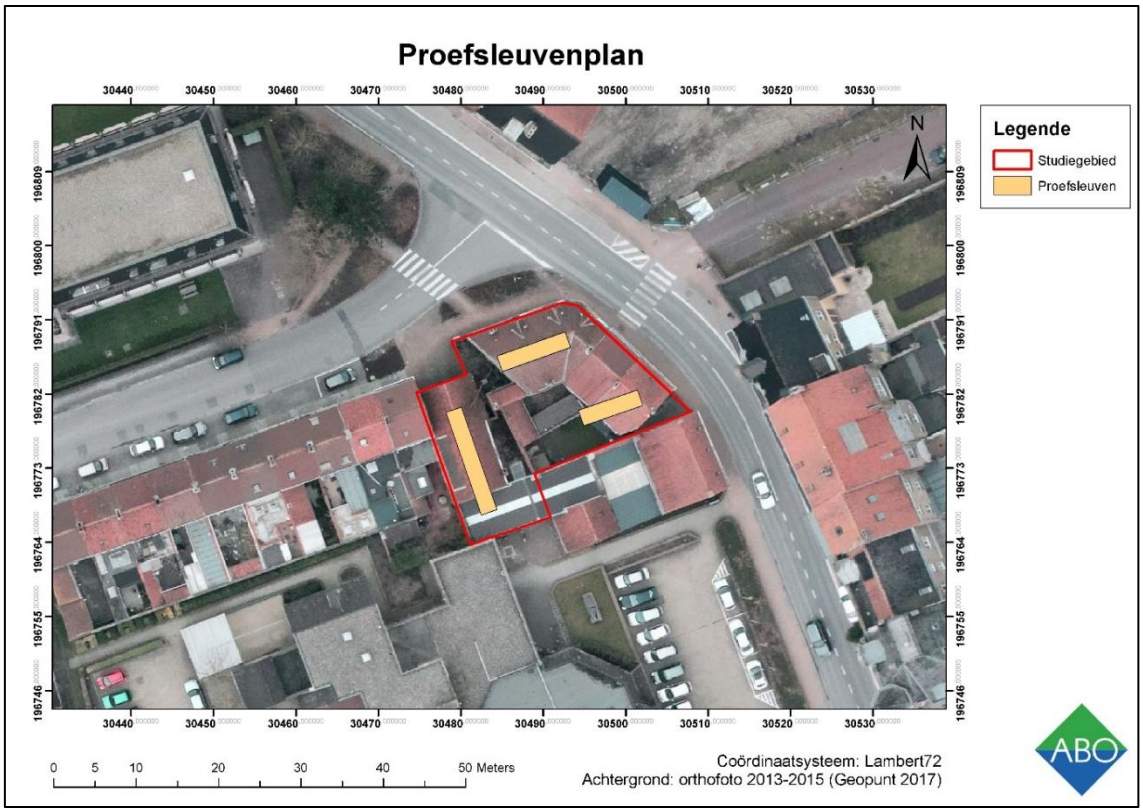
Tijdens het proefsleuvenonderzoek met gerichte proefputten zal worden gepoogd een beperkt, maar representatief deel van het terrein te onderzoeken, zowel in een horizontaal als verticaal vlak. Hiervoor wordt een op maat gemaakt plan voor de site opgesteld, met een standaard dekkingsgraad van maximaal (12,5%). Op die manier wordt het mogelijk uitspraken te doen over de archeologische waarden van het volledige terrein. De strategie en de wijze van uitvoering en registratie, dienen conform te gebeuren met de voorschriften van de Code Goede praktijk.

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk (CGP 8.6.) en zullen steeds getrapt zijn:

1) Een eerste proefsleuf moest volgens een noord-zuid-as oriëntatie binnen het westelijke deel van het studiegebied worden aangelegd om de eventuele stadsomwalling haaks te doorsnijden. Op deze manier kan een inzicht verkregen worden in de verschillende onderdelen van de 17de-18de-eeuwse stadsverdediging (courtine, glacis, bedekte weg, contrescarp, omgrachting …) die hier, op basis van historische kaartmateriaal, wordt gesitueerd. Daarnaast is het ook mogelijk dat er sporen en/of resten van een zuidelijk ravelijn en de stadsgracht worden aangetroffen die deel uitmaakten van de stadsverdediging in een overgangsfase naar de definitieve Vauban verdedigingsstructuren.

2) De tweede proefsleuf moest in het zuidoosten van het studiegebied worden aangelegd, haaks op de eerste proefsleuf en haaks op de Zuidstraat. Hierbij kunnen mogelijk resten worden aangetroffen van bewoning die op de Zuidstraat georiënteerd was, aangezien dit een belangrijke zuidelijke uitvalsweg was binnen Veurne. Op basis van cartografische bronnen zou op deze locatie de zuidelijke stadspoort uit de 17de – 18de eeuw gelegen zijn, die als Porte d'Ypres vermeld werd. Een deel hiervan zal waarschijnlijk aangesneden worden door deze proefsleuf. Vanwege de beperkte dekkingsgraad binnen een proefsleuvenonderzoek, is het niet mogelijk om beide funderingen van de zijmuren van het poortgebouw aan te snijden. Aangezien het een vooronderzoek betreft, zou het echter volstaan om één van deze funderingen van de zijmuren aan te snijden om het studiegebied te waarderen en eventueel vervolgonderzoek te kunnen sturen. Indien één fundering van de zijmuur wordt aangetroffen, is de kans immers groot dat ook de tweede fundering van de zijmuur in eenzelfde bewaringstoestand zal worden aangetroffen. Daarnaast lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat indien het poortgebouw zich binnen het studiegebied bevindt, dit niet zou worden aangesneden binnen het huidige sleuvenplan. Verder is het ook mogelijk dat er sporen kunnen worden aangetroffen van de brede stadsgracht die Veurne omringde.

3) Een derde proefsleuf moest parallel aan de tweede proefsleuf worden aangelegd in het noordoosten van het studiegebied. Aangezien er niet met zekerheid bepaald kan worden waar de stadsomwalling precies gelegen is, is het mogelijk dat hier eveneens resten worden aangetroffen met betrekking tot de stadsverdediging. Gelijkaardig aan de tweede proefsleuf kan er ook bewoning worden aangetroffen die haaks op de Zuidstraat georiënteerd was. Ook de omringende stadsgracht – mogelijk met resten van het zuidelijke ravelijn van de overgangsfase – kunnen aangesneden worden.

Figuur 1: Inplantingsplan van de proefsleuven uit de bekrachtigde archeologienota met ID4853 op een orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (ABO nv 2018)

Figuur 2: Algemeen zicht op het onderzoeksgebied vanuit het westen (ABO nv 2019)

Figuur 3: Algemeen zicht op het onderzoeksgebied vanuit het oosten (ABO nv 2019)

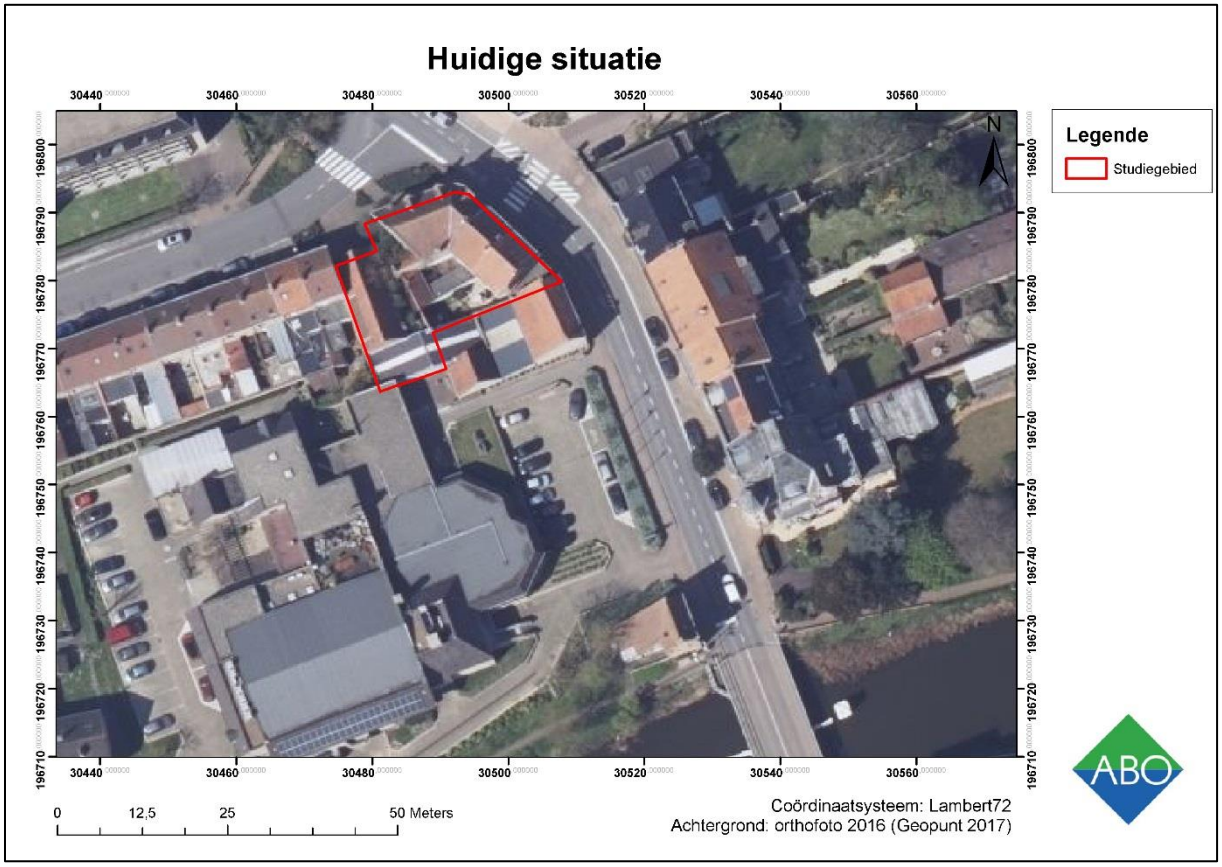
3 AARD VAN DE BEDREIGING

De aard van de bedreiging is overgenomen uit Praet 2017.

3.1 HUIDIGE SITUATIE

Het terrein is momenteel volledig bebouwd met aansluitende woningen en achterliggende loodsen. De huidige ondergrondse toestand was niet gekend tijdens de opmaak van de archeologienota. Op basis van de aangeleverde informatie van de initiatiefnemer was er gesteld dat er zich onder de huidige bebouwing geen kelders aanwezig waren, doch na de sloping van het opgaande muurwerk bleken er zich wel degelijk kelders aanwezig.

Er kan dus worden aangenomen dat de huidige verstoringen, op bepaalde plaatsen, van het bodemarchief niet even diep reiken als de bodemingreep van de geplande werken. Bijgevolg zal een intact deel van het bodemarchief verstoord worden, waardoor mogelijke archeologische resten bedreigd zijn (figuur 4).

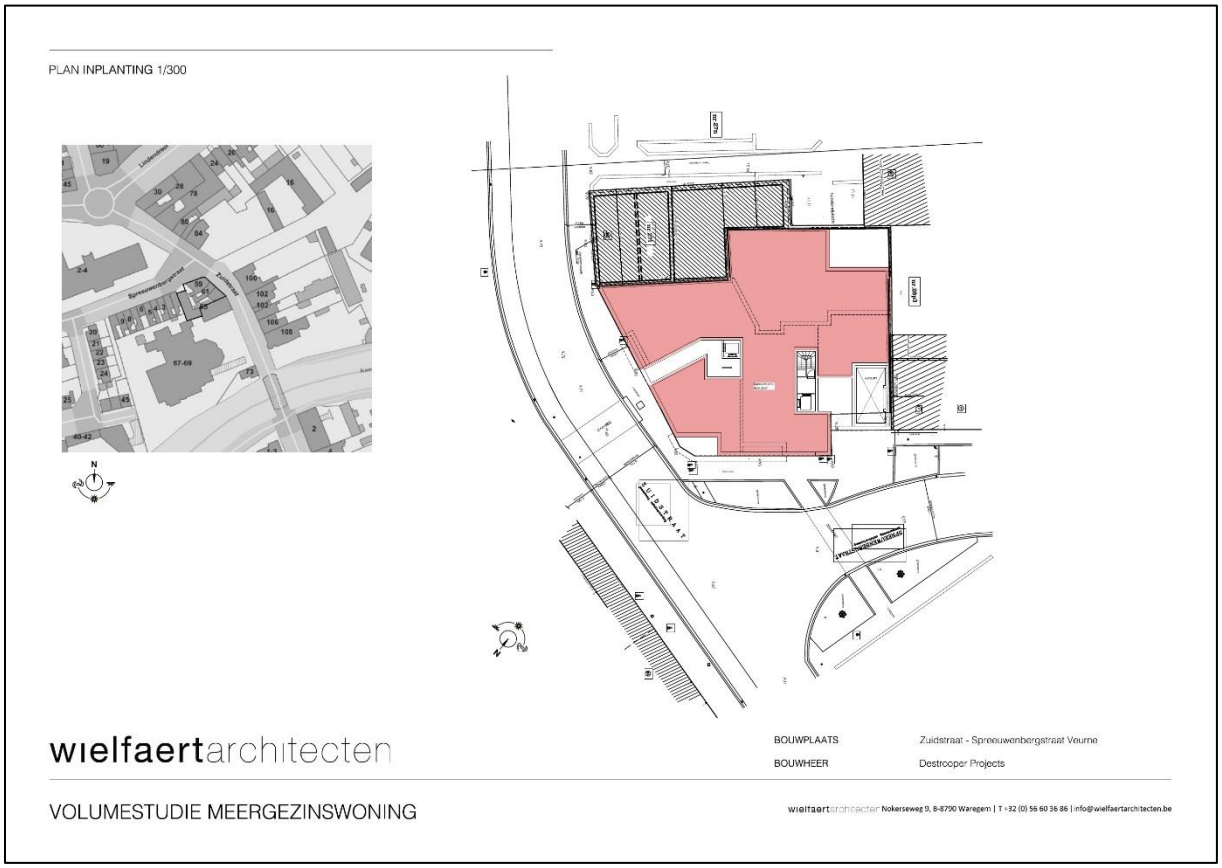

Figuur 4: Huidige situatie - Orthofotomozaïek (middenschalige winteropnamen, kleur, meest recent) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

3.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Er wordt een nieuwbouw wooncomplex opgericht met 10 appartementen en een kantoorruimte op gelijkvloerse verdieping verdeeld over 4 bouwlagen (figuur 5). De gelijkvloerse verdieping zal bijna het volledige perceel beslaan. Het project maakt deel uit van een gekoppelde bebouwing. Alle bestaande gebouwen zullen afgebroken worden. Elk appartement beschikt over een privatief terras, een private gesloten parkeervoorziening en berging. De parkeervoorzieningen, technische bergingen en teller lokalen zijn voorzien in een ondergrondse bouwlaag die toegankelijk is via een autolift en zich ontsluit

via de Spreeuwenbergstraat. De maximale diepte van de geplande bodemingrepen is ca. -3.20m-mv. Bijgevolg wordt het bodemarchief verstoord tot op het archeologisch niveau en zijn mogelijke aanwezige archeologische resten daardoor bedreigd.

Figuur 5: Toekomstige situatie (Geopunt 2017)

4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING OP BASIS VAN DE BUREAUSTUDIE

4.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van het archeologisch, historisch, cartografisch en landschappelijke onderzoek worden er voornamelijk archeologische sporen en/of vondsten verwacht uit 17de en 18de eeuw, wanneer de stadsverdediging werd uitgebreid tot aan het studiegebied. De structuren die hierbij verwacht worden zijn delen van de 17de -18de-eeuwse stadsgracht, een ravelijn, en resten van de zuidelijke stadspoort die vermeld wordt als de Porte d'Ypres. Al deze sporen en structuren maken deel uit van de 17de en 18de -eeuwse uitbreidingen van de verdedigingsstructuur rondom Veurne, die uiteindelijk resulteerden in een volwaardige Vauban stadsverdediging.

De aan- of afwezigheid van relevante archeologische sporen kon echter niet worden vastgesteld noch worden uitgesloten op basis van een bureauonderzoek. Een onderzoek met ingreep in de bodem is bijgevolg noodzakelijk.

Het terrein in kwestie is nog bebouwd en dient eerst gesloopt te worden. Dit heeft als gevolg dat een onderzoek met ingreep in de bodem op het terrein momenteel niet mogelijk is. Bijgevolg is het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem moeten plaatsvinden in uitgesteld traject.

Een vervolgonderzoek wordt bijgevolg aangeraden om volgende redenen:

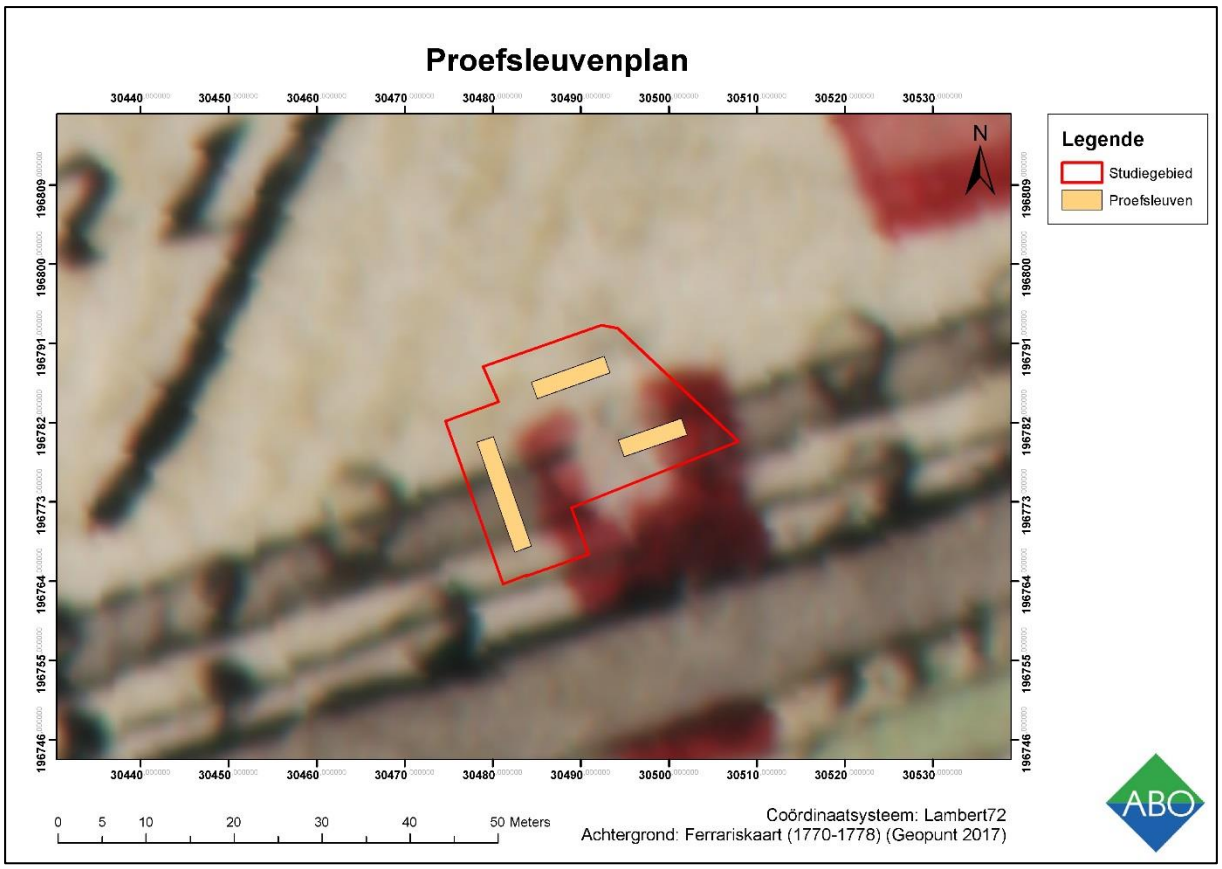
1) Op basis van het archeologisch, historisch, cartografisch en landschappelijke onderzoek (hfst. 3 en 4) worden er voornamelijk archeologische sporen en/of vondsten verwacht uit 17de en 18de eeuw, wanneer de stadsverdediging werd uitgebreid tot aan het studiegebied. De structuren die hierbij verwacht worden zijn delen van de 17de-18de-eeuwse stadsgracht, een ravelijn, en resten van de zuidelijke stadspoort die vermeld wordt als de Porte d'Ypres. Al deze sporen en structuren maken deel uit van de 17de en 18de -eeuwse uitbreidingen van de verdedigingsstructuur rondom Veurne, die uiteindelijk resulteerden in een volwaardige Vauban stadsverdediging.

2) Het vele archeologische onderzoek te Veurne wees uit dat de archeologische resten mogelijk tot op grote diepte bewaard kunnen zijn. De huidige verstoring van het bodemarchief reikt minder diep dan de geplande werken aangezien er geen kelders aanwezig zijn. Bijgevolg wordt verwacht dat mogelijke archeologische resten goed bewaard zijn, maar dat ze bedreigd worden door de geplande bodemingrepen.

3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is hoog. De site is gelegen binnen een archeologische zone met een grote archeologische rijkdom, zoals werd aangetoond in de archeologische en landschappelijke analyse (hfst. 3 en 4). Ondanks de kleine oppervlakte van het studiegebied, is de trefkans op archeologische structuren – met name uit de 17de-18de eeuw – erg hoog. Bijgevolg kan archeologisch onderzoek ter hoogte van het studiegebied een belangrijke bijdrage leveren aan de historische en archeologische kennis van Veurne.

Het archeologisch onderzoek zal bestaan uit een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van proefsleuven, waarbij er steeds (getrapt) verdiept zal worden met een aantal gerichte proefputten. Hiervoor lijkt de aanleg van een drietal proefsleuven, gezien de complexe stratigrafie en lineaire vorm van de verwachte structuren, de meest aangewezen methode. De proefsleuven zullen steeds een breedte van 2m hebben, met een variërende lengte. Een eerste proefsleuf zal volgens een noord-zuid-as oriëntatie binnen het westelijke deel van het studiegebied worden aangelegd om de stadsomwalling haaks te doorsnijden. De overige twee proefsleuven zullen volgens een oost-west-as georiënteerd zijn.

Deze haakse oriëntatie laat toe om structuren die op de Zuidstraat georiënteerd zijn, dwars te doorsnijden. Daarnaast doorsnijdt de meest zuidelijke proefsleuf mogelijk de 17de-18de-eeuwse stadspoort. De gerichte proefputten zullen binnen de sleuven worden aangelegd, overeenkomstig met de aangetroffen sporen en/of structuren.

Figuur 6: Inplantingsplan van de voorgestelde proefsleuven in de bekrachtigde archeologienota met ID 4853 op de kaart van Ferraris (ABO nv 2017)

4.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het potentieel tot kennisvermeerdering is hoog. De site is gelegen binnen een archeologische zone met een grote archeologische rijkdom, zoals werd aangetoond in de archeologische en landschappelijke analyse (hfst. 3 en 4). Ondanks de kleine oppervlakte van het studiegebied, is de trefkans op archeologische structuren – met name uit de 17de- 18de eeuw – erg hoog. Bijgevolg kan archeologisch onderzoek ter hoogte van het studiegebied een belangrijke bijdrage leveren aan de historische en archeologische kennis van Veurne.

5 BESCHRIJVING METHODEN EN TECHNIEKEN

5.1 WERKWIJZE

5.1.1 INLEIDING

Een eerste assessment van het onderzoeksgebied is gebeurd in het bureauonderzoek met projectnummer 2017H287 met ID4853 (Praet 2017). Een samenvatting van deze resultaten is te vinden onder hoofdstuk 3. De projectcode van het proefsleuvenonderzoek **is 2019B18**.

Op 05 februari 2019 werd door erkend archeoloog Pedro Pype (OE/ERK/Archeoloog/2015/00054), Jan Coenaerts en assistent-archeoloog Maarten Praet van ABO nv, een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd ter hoogte van de Zuidstraat met de Spreeuwenbergstraat te Veurne. Het onderzoeksgebied moest overeenkomstig het Programma van Maatregelen geëvalueerd door middel van strategisch geplaatste langse sleuven (Werkput 1 - 4, figuur 17-18). Echter bij de start van het veldwerk werd er vastgesteld dat gesloopt was tot op het maaiveld en kelders zichtbaar lagen. Dit vertegenwoordigde ca. 60% van het te onderzoeken gebied. Hierdoor kon het programma van maatregelen, zoals bepaald in de bekrachtigde archeologienota met ID4853, niet uitgevoerd worden. Hieronder volgt een argumentatie aangaande de afwijking van het programma van maatregelen.

In functie van inzicht in de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied werden per werkput 1 profiel geregistreerd.

5.1.2 AFWIJKING PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Bij de start van het veldwerk werd er vastgesteld dat gesloopt was tot op het maaiveld en kelders zichtbaar lagen. Dit vertegenwoordigde ca. 60% van het te onderzoeken gebied (figuur 7). Hierdoor kon het programma van maatregelen, zoals bepaald in de bekrachtigde archeologienota met ID4853, niet uitgevoerd worden

Op basis van de informatie verschaft door de initiatiefnemer, in functie van de opmaak van de archeologienota, waren er geen kelder(s) aanwezig (Praet 2017). Op het terrein bleken er daarentegen wel degelijk ter hoogte van de voormalige bebouwing meerdere tot meer dan 2m diep reikende kelderstructuren aanwezig. Het vooropgestelde Programma van Maatregelen kon dus niet gevolgd worden en er moest een afwijking voorzien worden.

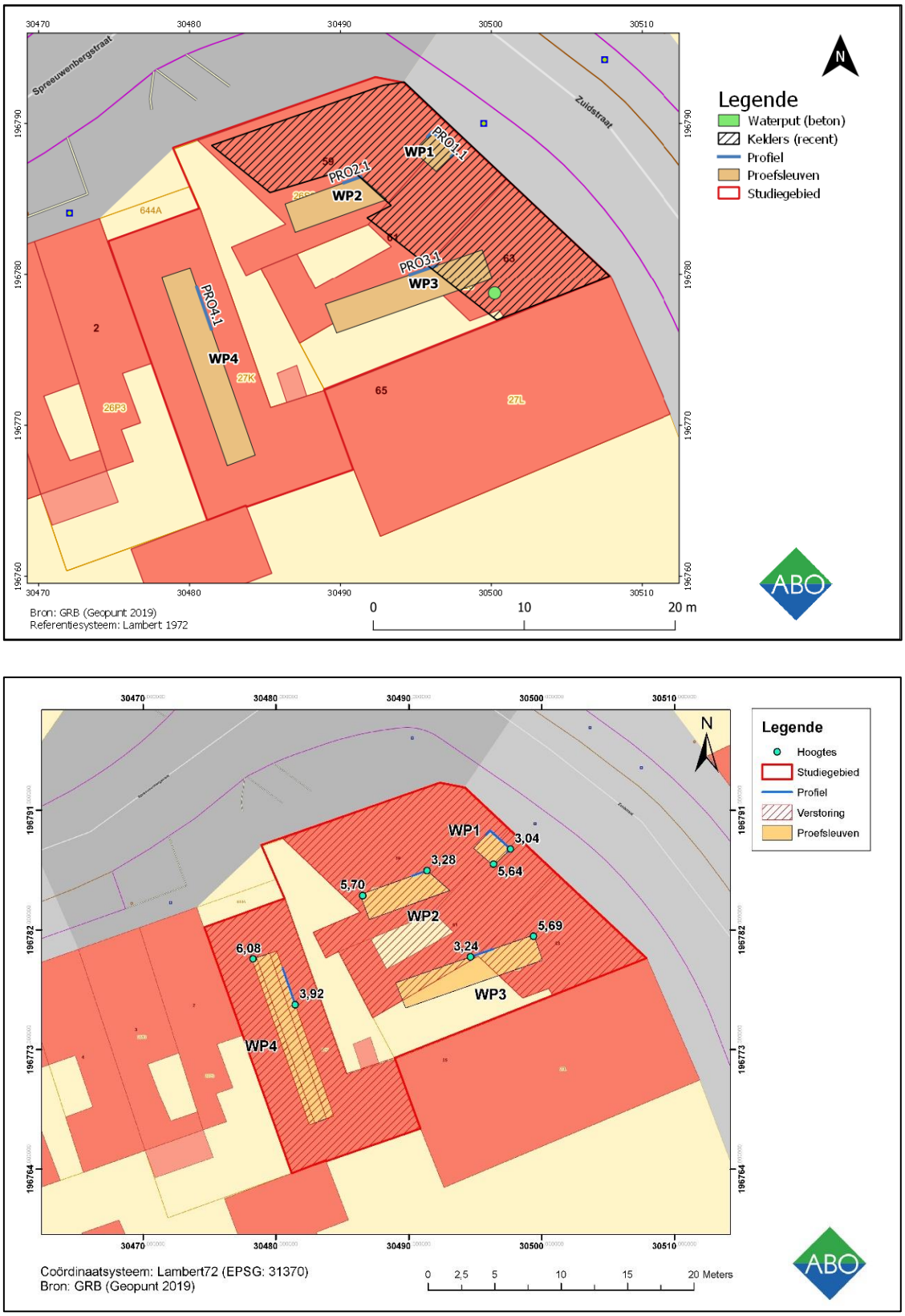
Door de aanwezigheid van de kelders werden werkput 2 en 3 ingekort aan de oostelijke zijde (figuur 9).

Na het proefsleuvenonderzoek werden het uitbreken van deze kelders archeologisch begeleid om volledig te kunnen uitsluiten dat er onder de kelders nog archeologische sporen aanwezig waren.

Er dient hierbij echter opgemerkt te worden dat, omwille van de onstabiele ophogingspakketten (en dus veiligheidsoverweging) én de volledige ontstentenis van relevante bodemkundige horizonten of archeologische lagen, de profielen dan ook enkel fotografisch geregistreerd werden (profiel 1.1, 2.1, 3.1 en 4.1).

Omwille van de aanwezigheid van enkele recente kelders langs de Zuidstraat diende Werkput 1 in 2 delen aangelegd te worden, een gedeelte onmiddellijk ten oosten (Werkput 1) en ten westen ervan (Werkput 2). Werkput 3 werd aangelegd ten zuiden van Werkput 1 / 2. Werkput 4 werd aangelegd in het westelijke deel van het onderzoeksgebied (Figuur 7).

Werkput 1 / 2 heeft een totaal oppervlak van ca. 16 m².Werkput 3 omvat ca. 24 m² en Werkput 4 meet 25m². Dit resulteert in ongeveer 12 % van het totale plangebied (504m²). Gezien de aangetroffen verstoringen werden er geen kijkvensters, dwarssleuven en volgsleuven aangelegd.

Figuur 7: Algemeen sleuvenplan en plan met TAW -waardes met aanduiding van Werkput 1 – 4 en recente bakstenen structuren (rood) (ABO nv 2019)

Werkput	Oppervlakte	Oppervlakte kijkvenster
WP 1	4m²	nvt
WP 2	11,5m²	nvt
WP3	23,5m²	nvt
WP4	25,7mm²	nvt
Totaal	57m² (11,3%)	nvt

Figuur 8: overzicht percentages (ABO nv)

5.2 OBSERVATIES EN REGISTRATIES VAN VONDSTEN

Omwille van de aanwezigheid van de recente kelders langsheen de Zuidstraat, de recente ophoging van het terrein en de totale afwezigheid van archeologische sporen en/of lagen werden dan ook geen archeologische vondsten aangetroffen.

5.3 OBSERVATIES EN REGISTRATIES VAN STALEN

Omwille van de aanwezigheid van de recente kelders langsheen de Zuidstraat, de recente ophoging van het terrein en de totale afwezigheid van archeologische sporen en/of lagen werden dan ook geen stalen ingezameld met het oog op natuurwetenschappelijke analyse.

5.4 CONSERVATIE ASSESSMENT

Zoals hoger vermeld werden er geen specifieke vondsten aangetroffen die conservatie-maatregelen vereisen.

6 STRATIGRAFIE VAN HET TERREIN

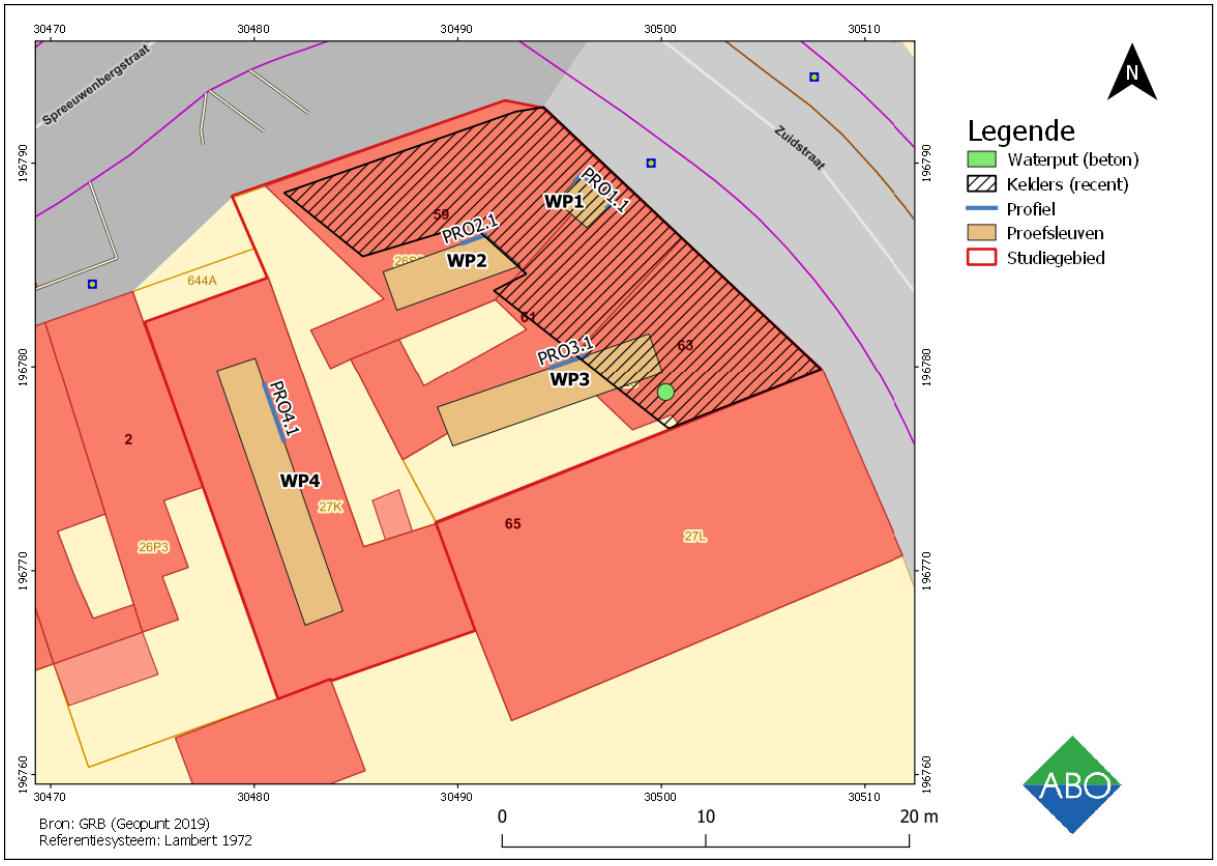
6.1 INLEIDING

In functie van inzicht in de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied werden per werkput 1 profiel geregistreerd (profiel 1.1, 2.1, 3.1 en 4.1).

Zoals reeds hoger aangegeven werden de profielen omwille van de onstabiele ophogingspakketten en dus veiligheidsoverweging en de volledige ontstentenis van relevante bodemkundige horizonten of archeologische lagen, werden deze enkel fotografisch geregistreerd (figuur 9).

6.2 STRATIGRAFIE

De stratigrafie binnen het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door een recent dik antropogeen en heterogeen pakket vermengd met afbraakpuin boven de natuurlijke C-horizont. Het pakket heeft een gemiddelde dikte van meer dan 2m en is duidelijk tot stand gekomen in functie van ophogen van het terrein (figuur 10-12). De aanwezigheid van baksteenpuin en mortel op basis van Portland-cement aanwezig onderaan het ophogingspakket vormt een duidelijke daterings-indicatie.
De aanwezige kelders langs de Zuidstraat bleken aangelegd doorheen dit ophogingspakket tot in de top van de natuurlijke zandige C-horizont.

Figuur 9: Inplantingsplan van de werkputten met aanduiding van de geregistreerde profielen (blauw) (ABO nv 2018)

Figuur 10: Stratigrafische opbouw in Werkput 1 (ABO nv 2019)

Figuur 11: Stratigrafische opbouw in Werkput 2 gezien vanuit het noorden (ABO nv 2019)

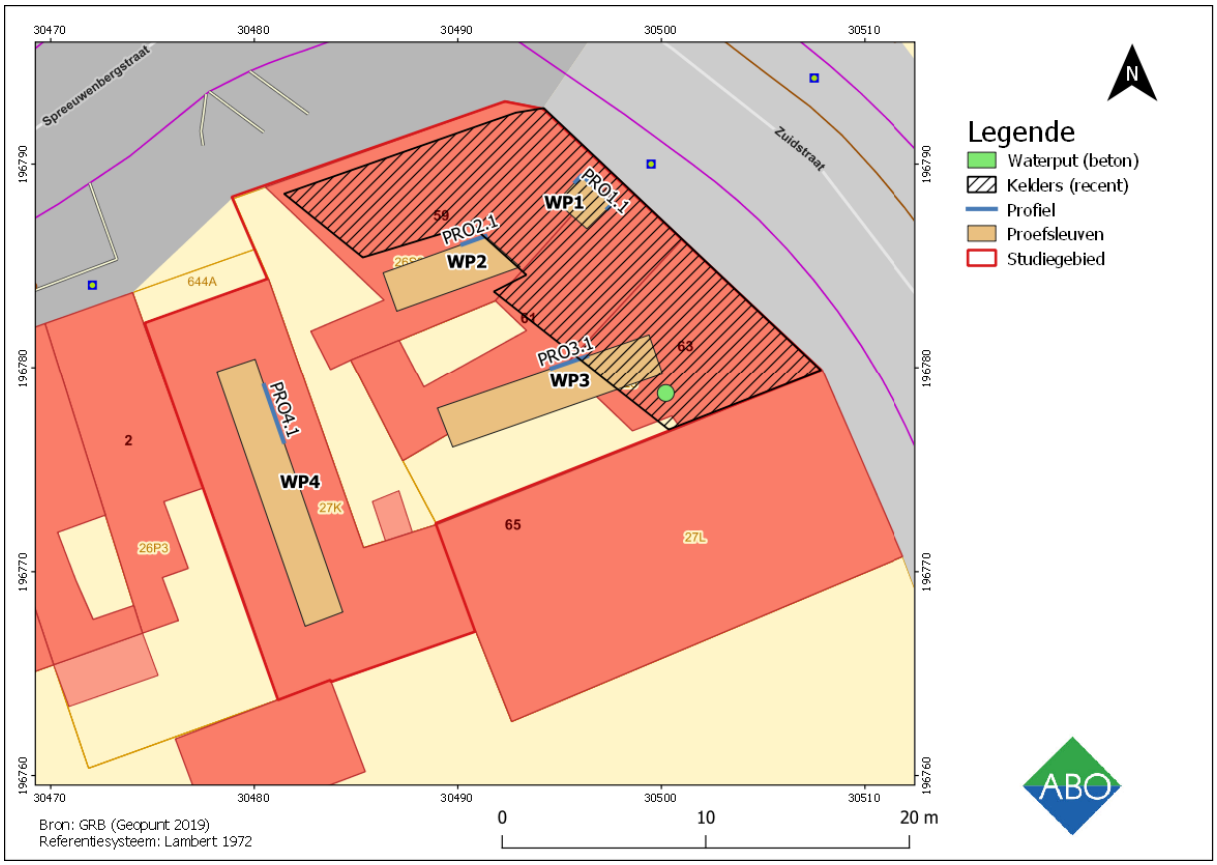
Figuur 12: Stratigrafische onstabiele opbouw als gevolg van ophoging in Werkput 3 (ABO nv 2018)

Figuur 13: Stratigrafische opbouw in Werkput 4 (ABO nv 2018)

6.3 ARCHEOLOGISCHE SPOREN

6.3.1 WERKPUT 1-3

Figuur 14: Overzichtskaart proefsleuven en aanwezige kelderstructuren (ABO nv 2019)

Omwille van de aard van het terrein werden er geen archeologische sporen of bewaarde niveaus aangetroffen. Aanwijzingen voor de op basis van cartografische bronnen binnen het onderzoeksgebied gesitueerde 17de -eeuwse stadspoort (Porte d'Ypres) werden dan ook niet aangetroffen.

De oostelijke helft van het onderzoeksgebied bleek over de volledige breedte van het perceel diepgaand verstoord door de aanwezigheid van recente bakstenen kelders langs de Zuidstraat (figuur 14-16). Dit kwam aan het licht in werkput 1-3. Deze kwamen aan het licht na sloping van het bovengrondse muurwerk. Zoals kon aangetoond worden in werkput 1, reikte de diepte van de kelders tot ca. 2m diep onder het maaiveld en bleken aangelegd tot in de natuurlijke bodem (zie hfst. 6.1 stratigrafie). Ook elders bleek het terrein doorspekt met aanwezigheid van nutsleidingen, bezinkputten, recente funderingsmuren, endm. Dit was vooral het geval in werkput 4 (figuur 18).

Figuur 15: Aanwezige recente kelders langs de Zuidstraat vanuit het zuiden (ABO nv 2019)

Figuur 16: Aanwezige recente kelders en beerputten langs de Zuidstraat vanuit het noorden (ABO nv 2019)

Figuur 17: Detail keldergedeelte langs de Zuidstraat (ABO nv 2019)

6.3.2 WERKPUT 4

Werkput 4 werd gekenmerkt door de aanwezigheid van recente ophogingspakketten. Centraal werd doorheen dit pakket een aanlegsleuf aangesneden opgevuld met een losse zandige opvulling met daarin enkele naast elkaar gelegen 20ste -eeuwse afvoerleidingen (figuur 18-19). De leidingen bleken duidelijk vanaf de Spreeuwenbergstraat verder afwaarts te verlopen in zuidelijke richting.

Figuur 18: Algemeen zicht op Werkput 4 (ABO nv 2019)

Figuur 19: Algemeen zicht op Werkput 4 (ABO nv 2019)

7 ASSESSMENT VAN SPOREN, SPOORCOMBINATIES EN ARCHEOLOGISCHE STRUCTUREN

Omwille van de aanwezige recente kelders langs de Zuidstraat en de vastgestelde terreinophoging werden er geen archeologische sporen of structuren aangetroffen. Van de deels binnen het onderzoeksgebied gesitueerde Porte d'Ypres werden geen sporen aangetroffen. Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft voor wat betreft het onderzoeksgebied geen kennisvermeerdering opgeleverd.

De oostelijke helft van het onderzoeksgebied bleek over de volledige breedte van het perceel diepgaand verstoord door de aanwezigheid van recente bakstenen kelders langs de Zuidstraat. Dit kwam aan het licht in werkput 1-3. Deze kwamen aan het licht na sloping van het bovengrondse muurwerk. Zoals kon aangetoond worden in werkput 1, reikte de diepte van de kelders tot ca. 2m diep onder het maaiveld en bleken aangelegd tot in de natuurlijke bodem. Ook elders bleek het terrein doorspekt met aanwezigheid van nutsleidingen, bezinkputten, recente funderingsmuren, endm. Dit was vooral het geval in werkput 4.

Werkput 4 werd gekenmerkt door de aanwezigheid van recente ophogingspakketten. Centraal werd doorheen dit pakket een aanlegsleuf aangesneden opgevuld met een losse zandige opvulling met daarin enkele naast elkaar gelegen 20ste -eeuwse afvoerleidingen. De leidingen bleken duidelijk vanaf de Spreeuwenbergstraat verder afwaarts te verlopen in zuidelijke richting.

8 ASSESSMENT VAN HET ONDERZOCHTE GEBIED

Het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van recente kelders aangelegd tot in de natuurlijke bodem en een ca. 2m dik ophogingspakket aangelegd bovenop de C-horizont. Er werden geen archeologische sporen of structuren aangetroffen. Van de deels binnen het onderzoeksgebied gesitueerde Porte d'Ypres werden geen sporen aangetroffen. Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft voor wat betreft het onderzoeksgebied geen kennisvermeerdering opgeleverd.

8.1 DATERING EN INTERPRETATIE

Op basis van de gebruikte bakstenen en mortel op basis van Portlandcement kunnen de vastgestelde kelderstructuren en ophogingspakketten gedateerd worden in de 19de en/of 20ste eeuw.

8.2 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN

- **Zijn er archeologische sporen en/of structuren aanwezig en indien ja, wat is hun bewaring en waar zijn ze gelegen?**

Er werden binnen het onderzoeksgebied geen archeologische sporen of structuren aangetroffen. Het volledige onderzoeksgebied bleek dan ook volledig verstoord door de aanleg van recente kelders langs de Zuidstraat en ophogingspakketten elders binnen het perceel.

- **Werd de zuidelijke stadspoort – op cartografische bronnen vermeld als Porte d'Ypres – aangetroffen? Indien ja, hoe is de bewaringstoestand?**

Omwille van de aard van het terrein werden van de historisch aangeduide Porte d'Ypres geen aanwijzingen aangetroffen.

- **Werden er resten van verdedigingsstructuren aangetroffen zoals stadsmuren, stadsomwallingen of stadsgrachten?**

Er werden geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van verdedigingsstructuren.

- **Stemmen de resultaten van de prospectie met ingreep in de bodem goed overeen met het bureauonderzoek?**

De resultaten van de prospectie stemmen niet overeen met het bureauonderzoek. Van de historisch gesitueerde Porte d'Ypres werden geen aanwijzingen aangetroffen. Binnen het onderzoeksgebied werd geen enkel archeologisch spoor of structuur aangetroffen en bleek het terrein zelfs volledig en grondig verstoord door aanwezige kelders en terreinophogingen.

- **Welke lagen zijn er aanwezig binnen het bodemarchief?**

Het volledige terrein bleek gekenmerkt door een recent ophogingspakket met een dikte van gemiddeld 2m vermengd met afbraakpuin. Er werden geen bodemkundige horizonten (met uitzondering van de C) of archeologische relevante antropogene lagen aangetroffen.

- **Tot op welke diepte is het bodemarchief verstoord?**

De vaststelde kelders reiken tot minimum 2m onder het maaiveld en bleken aangelegd tot in de natuurlijke C-horizont. De aangetroffen antropogene ophogingspakketten hebben een gemiddelde dikte van 2m.

- **Van welke aard zijn de sporen?**

Er werden geen archeologische sporen aangetroffen.

- **Op welke activiteit of welke aard van bewoning wijzen de sporen?**

Niet van toepassing.

- **Uit welke periodes dateren de sporen?**

Er werden geen archeologische sporen aangetroffen.

- **Welke zones komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?**

Wegens de totale afwezigheid van archeologische sporen word geen verder vervolgonderzoek geadviseerd.

- **Kan er een link gelegd worden met andere opgravingen en vondsten in de regio?**

Niet van toepassing.

9 BESLUIT

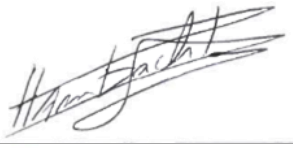
Tot besluit kan gesteld worden dat het uitgevoerde vooronderzoek op de hoek van de Zuidstraat met de Spreeuwenbergstraat te Veurne geen interessante archeologische sporen of structuren heeft opgeleverd. Van de ter hoogte van het onderzoeksgebied, op basis van historische kaarten, gesitueerde 16de – 17de -eeuwse Porte d'Ypres werden geen aanwijzingen aangetroffen.

Het oostelijke gedeelte van het onderzoeksgebied, langs de Zuidstraat, wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van enkele recente bakstenen kelders. Deze bleken tot een diepte van meer dan 2m onder het maaiveld aangelegd tot in de natuurlijke bodem.

Elders werd het terrein gekenmerkt door een drastische terreinophoging van gemiddeld 2m door middel van recente heterogene pakketten vermengd met afbraakpuin.

Gezien de totale afwezigheid van relevante archeologische sporen of structuren, de aanwezigheid van de 19de-20ste -eeuwse ophoging én de diepreikende verstoringen door de aanwezige kelderstructuren wordt **een vrijgave geadviseerd.**

10 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		14 maart 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		14 maart 2019
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		14 maart 2019

11 BIBLIOGRAFIE

11.1 LITERAIRE BRONNEN

Baeteman, C. 2008: De Holocene geologie van de Belgische kustvlakte. Geological Survey of Belgium Professional Paper 2008/2 – N. 304.

Baeteman, C. 2011: Ontstaan en evolutie van de IJzer- en de Handzamevallei. In: Zwaenepoel, A., Baeteman, C., Vandamme, D. (red.) De broeken van de IJzer- en Handzamevallei. Inverde.

Baeteman, C. & Pieters, M. 2013: De laat-Holocene afzettingen van de site Raversijde. In: Het archeologisch onderzoek in Raversijde (Oostende) in de periode 1992-2005. Relicta Monografieën 8. Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen.

Bogemans F., Baeteman C., 2006: Kaartblad 20: Veurne-Roeselare. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

11.2 ONLINE BRONNEN

Baeteman, C. 2011: Ontstaan en evolutie van de IJzer- en Handzamevallei.https://www.researchgate.ne/publications/244482980.

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017.

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], http://www.geopunt.be/kaart.

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], http://www.geopunt.be/kaart.

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], http://www.geopunt.be/kaart geraadpleegd op 11 mei 2017).

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online],. www.ngi.be

Forum Eerste Wereldoorlog [Online], http://www.forumeerstewereldoorlog.nl